

Tilbage til prærien

Af Morten Kyndby Holm

74 år efter, at han som otte-årig havde taget afsked med sin far på en kirkegård midt på den amerikanske prærie, vendte Chr. Svaneborg fra Snedsted i 2006 for første gang tilbage til Colorado.

Den 8. august 1932 døde en 43-årig dansk-amerikaner på et hospital i Denver, Colorado, efter længere tids sygdom. Han blev begravet ved en lutheransk kirke midt i det tørre og forblæste prærielandskab, hvor han i 1911 havde fået tildelt et stykke jord af den amerikanske

regering og siden arbejdet hårdt på at skabe et livsgrundlag for sig og sin familie.

Manden hed Lars Andersen Svaneborg - eller Swaneburg, som var det navn, immigrationsmyndighederne ved indrejsen tildelte den unge danske smedelærling.

Ved sin død efterlod han sig hustru og fire mindreårige børn. Et halvt år efter rejste enken, Petrea, med sine børn hjem til Hørdum i Thy.

Petrea døde i 1960, og tre af de fire børn er nu også borte. Ingen af dem besøgte nogensinde Colorado igen. Men den længstlevende af børnene, Christian Svaneborg, Snedsted, genså i 2006 graven, 74 år efter at han som otte-årig

Et bevæget øjeblik. Christian Svaneborg genser sin fars grav efter 74 år (Privatfoto)

havde taget afsked med sin far på kirkegården i Colorado.

Udlængsel

Lars Andersen Svaneborg voksede op på en gård i Vust i Hanherred. Han kom i smedelære i Hørdum, men på den tid, i det første årti af 1900-tallet, var fremtidsudsigterne for en ung håndværker meget dårlige. I Hørdum havde han en kammerat, der rejste til USA, og Lars Svaneborg plagede og plagede sine forældre om lov til at følge efter. De stod fast på deres nej, efter sigende lige indtil sønnen en dag gav sin udlængsel poetisk form i skikkelse af et digt med titlen »Længselen«.

Så bøjede forældrene sig. Den 19-årige Lars Svaneborg droppede lærepladsen og købte for sine sparepenge en enkeltbillet til De Forenede Stater. I Colorado fik han efter et par år et såkaldt homestead - et landareal på 320 acres, svarende til ca. 130 hektar, som nybyggere fik tildelt gratis. På den tid, og efter danske forhold, en kæmpestor ejendom. Men det var præriejord af dårlig kvalitet, på en højslette omkring 1600 meter over havet. Om sommeren var der hedt, om vinteren isnende koldt. Det blæste konstant, og der var som regel for tørt til at man kunne få et ordentligt udbytte.

Det var næppe, hvad Lars Svaneborg havde drømt om. Men der er ingen skuffelse at læse i de breve, som han skrev hjem til Petrea Bangsgaard i Hørdum.

De to havde lært hinanden at kende, inden Lars Svaneborg rejste.

Han tryglede hende om at følge efter. Han fortalte om Karlsvognen, der stod over nattehimlen i Colorado, nøjagtig ligesom hjemme i Thy. Og han forsøgte at overbevise hende om, at rejsen ikke var så slem: »Det er ikke værre end at rejse over til din søster på Lolland«.

Hvad Petrea svarede, vides ikke, for hendes breve til Lars er desværre ikke bevaret. Men han måtte vente i mere end ti år på sin udkårne.

I mellemtiden kom verdenskrigen, og da USA blev involveret i den, meldte Lars Andersen Swaneburg sig frivilligt under sit nye fædrelands faner. Måske havde han reelt ikke noget valg, for som frivillig tilbød regeringen, at en

forpagter kunne passe hans gård, mens han var i tjeneste. Det tilbud fik tvangsmobiliserede soldater ikke.

Han fik hyre som fyrbøder på et skib, der sejlede forsyninger mellem USA og Europa. I 1919, efter at krigen var slut, rejste han hjem til Danmark, og her fik han tilsyneladende overbevist sin Petrea. I hvert fald giftede de sig i Hassing Kirke, og kort efter nytår 1920 rejste hun med ham tilbage til Colorado.

Hjemlængsel

Petrea Swaneburg faldt aldrig til på prærien. Et års tid efter, at hun var kommet til Colorado, fødte hun en datter - uden assistance af en jordemoder - og i de følgende år endnu en pige og to drenge. Med landbruget gik det, trods de barske vilkår, rimeligt. De havde 60-70 køer, kærrede selv mælken og lavede smør til eget forbrug. Desuden havde de svin og høns og dyrkede hvede og majs.

Lars Swaneburg engagerede sig i samfundet af især norske nybyggere på prærien i Colorado. Bebyggelsen var meget spredt - de havde fem kilometer til nærmeste nabo - men farmerne hjalp hinanden, de var bl.a. fælles om maskiner og Lars Swaneburg lavede smedearbejde for sine naboer. Han var også med i kirkekoret i den lokale menighed.

Imens længtes Petrea hver eneste dag hjem til Thy, fremgår det af den dagbog, som hun førte.

”Han havde let ved at falde i med folk. Hun var slet ikke udadvendt på samme måde”, fortæller Chr. Svaneborg.

Men han kan også huske fra sin barndom, at hans far aldrig var rigtig rask. Som soldat var Lars Swaneburg blevet ramt af en fødevarerforgiftning, og måske var det eftervirkninger efter denne sygdom, han døjede med siden.

I hvert fald måtte de fire børn en dag vinke farvel til deres far, der kørte væk i sin Ford T. En bekendt var med i bilen, og Chr. Svaneborg er senere blevet klar over, at det kun var for ikke at gøre børnene urolige, at deres far selv kørte bilen det første stykke væk fra farmen. Målet var hospitalet i Denver, mere end 100 kilometer væk. Petrea Swaneburg besøgte sin mand på hospitalet en enkelt gang. Børnene så ham

Skolefoto med alle elever i lille nybygger-skole. Den lille dreng forrest til højre er Christian Svaneborg, med søstrene Anna længst til højre og Ellen forrest til venstre. Den store dreng bagerst er Nathan Einertson, som gæsterne fra Danmark traf under deres besøg.

aldrig mere, og tre måneder senere var han død.

Fordi han var veteran fra Verdenskrigen, var Lars Svaneburgs kiste svøbt i Stars and Stripes, da den stod i den lille præriekirke, og ude ved graven skød to soldater salut til hans ære.

Gensyn

For 82-årige Chr. Svaneborg var det et livslangt ønske, som gik i opfyldelse, den dag i august 2006, da han genså sin fars grav.

”Jeg har hele tiden haft den tanke, at jeg gerne ville derover. Men jeg var også ræd for at tage af sted for at jeg ville blive skuffet. Jeg vidste jo slet ikke, om graven eksisterede”, fortæller Chr. Svaneborg, der har været landmand og biavler i Hørsted syd for Snedsted. Nu er han og hustruen Erna flyttet ind til Snedsted.

Hun var ikke med på turen til Colorado, hvor Chr. Svaneborg blev ledsaget af sin ældste søn og svigerdatter, Lars Svaneborg, opkaldt efter bedstefaderen og Gurli Korgaard, Hundborg, samt niecen Aase Svaneburg Nielsen,

fra Sundby Thy, der er datter af Lars og Petrea Swaneburgs ældste datter, Anna. (En del af familien har beholdt den amerikanske version af navnet).

Rejsen kom i stand med kort varsel, efter at en fætter til Chr. Svaneborg, Martin Svaneborg fra Aalborg, tidligere samme år havde været i Colorado og her konstateret, at ikke alene fandtes graven stadig, men der var faktisk også folk i området, som kunne huske den danske indvandrerfamilie.

Midt på prærien ligger endnu den lille trækirke - med køkken og mødelokale i underetasen, hvor Chr. Svaneborg og hans søskende gik i søndagsskole. Men kirken har ikke længere nogen menighed, og er nu kun i brug ved særlige lejligheder. Både Swaneburgs farm og alle de andre gårde i området er i dag væk. Bortset fra enkelte, store kvægrancher er al landbrug opgivet, og det forblæste, let kuperede slette-land er igen overladt til kaktusser, prærievulve, klapperslanger og antiloper.

Så på den måde var det et meget forandret landskab, Chr. Svaneborg vendte tilbage til. Han havde dog ikke besvær med at genkende det sted, hvor hans barndomshjem lå.

I Limon, den lille by, som Petrea Swaneburg og børnene flyttede til efter Lars Swaneburgs død, kunne Chr. Svaneborg ikke kende ret meget. Byen er da også næsten helt nyopført, efter at den i 1990 blev raseret af en tornado.

Erindringer

Til gengæld mødte Chr. Svaneborg i Limon mennesker, som var vokset op i det samme område, som var kommet i hans barndomshjem, og som nu hjalp gæsterne fra Danmark med at finde både kirken og den tomt, hvor Swaneburgs farm havde ligget.

En af dem, 90-årige Pete Nordbye, kunne huske Chr. Svaneborg og hans søskende fra skolen. Og på det lokale plejehjem traf de oven i købet en 93-årig kvinde, Irma Kjosness, som på den lille prærieskole havde været en meget ung lærerinde for Chr. Svaneborg og hans søskende.

De havde fem kilometer til skole, og skoleleven gik over prærien, hvor der hverken var vej eller sti. Faderen havde en del af vejen trukket en plovfure, som børnene kunne følge. Men det hjalp ikke meget om vinteren, hvor prærien var dækket af sne.

Irma Kjosness erindrede en vinterdag, hvor børnene var på vej hjem fra skole, da det pludselig blev en forfærdelig snestorm. Hun og en anden fra den farm, hvor skolen lå, gik ud for at lede efter dem. Men måtte vende om.

Tanken om, at hun måtte opgive at redde os, har siddet i hende lige siden, fortæller Chr. Svaneborg, der også tydeligt husker den dag. Heldigvis gik faderen dem i møde i snestormen, så alt endte godt.

Under besøget på plejehjemmet faldt snakken på endnu en bekendt fra dengang, Nathan Einertson. Den unge mand påtog sig efter Lars Swaneburgs død i 1932 at passe gårdens jorder, der blev sået til med majs. Men desværre slog majshøsten helt fejl det år, så der blev ikke noget udbytte til enken.

Den nu omkring 90-årige Nathan Einert-

son bor tre timers kørsel fra Limon, men Pete Nordbye ringede til ham, og et par dage senere kom han sammen med to børnebørn for at hilse på gæsterne fra Danmark. Han kunne bl.a. udpege det sted på prærien, hvor skolen havde ligget.

Ellers var det indehaveren af en af de store kvægrancher i området, Harry Thompson, der var guide for danskerne. Han er for ung til selv at huske familien Swaneburg. Men han havde til gengæld noget, Chr. Svaneborg kunne genkende:

”Vi kom til at snakke om de maskiner, der blev brugt dengang. Blandt andet en forløber for mejetærskeren, hvor kornet blev høstet og tærsket i én arbejdsgang”, fortæller Chr. Svaneborg, der til Colorado medbragte et foto af maskineriet, inklusive en lastbil, hvor kornet blev samlet.

Harry Thompson fortalte, at den bil havde han da stående i sit maskinhus. Og da gæsten fra Danmark så den flot istandsatte veteranlastbil, var han ikke i tvivl om, at det faktisk var den, han kunne huske fra sin barndom.

Ved graven

”Det var utroligt intenst hele vejen igennem. Der gik næsten ikke en time uden en ny overraskelse”, fortæller Chr. Svaneborg om rejsen tilbage til Colorado, hvor han også imponerede værterne med sine detaljerede barndomserindringer.

Det største øjeblik var dog besøget ved den velbevarede gravsten over faderen:

”At få lov til igen at stå ved den grav, hvor vi havde stået dengang, det var en stor oplevelse...”

Artiklen blev første gang offentliggjort i oktober 2006 i Thisted Dagblad/De Bergske Blade. Teksten genoptrykkes her - med mindre rettelser - efter aftale med journalist Morten Kyndby Holm og NORDJYSKE Medier, som Thisted Dagblad i dag er en del af.

Artiklerien afrundes hermed efter at have været bragt i årbøgerne 2007 - 2008. Red.